

Motion till riksdagen 2021/22:3374

av **Viktor Wärnick m.fl. (M)**

Kulturpolitisk motion

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att se över regleringsbrev och det statliga uppdraget som rör den nationella kulturmålen i syfte att minska den politiska styrningen av konsten och kulturens innehåll och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska administration och onödig byråkrati för kulturutövarna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas för att ta fram en ny tidsanpassad kulturpolitik för 2020-talet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av kultursektorns myndighetsstruktur bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla kultursamverkansmodellen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning om bredare finansiering av kulturen i syfte att värna och möjliggöra en mångfald av finansiärer inom kulturområdet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda förutsättningar för nyskapande och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om scenkonstallianserna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera barns och ungas rätt till kultur och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda förutsättningar för bevarande och utveckling av kulturarvet i dess olika delar och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av hur kostnadsansvaret ska fördelas vid arkeologiska utgrävningar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om museernas roll som självständiga institutioner och om att kunna donera föremål genom gåva till alla museer oavsett huvudman och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konst och arkitektur i det offentliga rummet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en långsiktig harmonisering av kulturmomsen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av immunitetslagstiftning för att juridiskt skydda utländska konstföremål som har lånats ut till svenska museer och tillsättande av en sådan utredning och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagen om pliktexemplar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vad händer med ett land där kulturen, gudstjänstlivet, idrotten och media upphör och tystnar? Det blir tyst, kallt, livlöst och tiotusentals jobb försvinner. Kulturens betydelse för samhället både i rent mänskligt hänseende och för jobb och tillväxt blir så tydligt i tider av kris – inte minst under coronapandemin har detta varit tydligt.

Ett starkt Sverige byggs av flera olika delar. Civilsamhället och föreningslivet är avgörande, inte minst i arbetet för att bryta utanförskap, förbättra integrationen och för att bidra till ett Sverige som håller ihop. Jobben är en av de viktigaste frågorna för Sverige. Inom kulturen och besöksnäringen skapas flest nya jobb, och här får inte minst många unga människor sitt allra första jobb. Kulturen är det kitt som håller samman och bygger broar mellan människor, förbättrar integrationen och minskar utanförskapet. Genom att skapa goda förutsättningar för konsten och kulturen vill vi visa hur kulturpolitiken hänger samman med alla andra politikområden. Vi moderater ser kulturen i ett tvärsektorielt sammanhang.

De kulturpolitiska målen

De kulturpolitiska målen anger vilken riktning som staten vill peka ut för kulturpolitiken. Enligt målen ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. För Moderaterna är det självklart att en tydlig armlängds avstånd ska råda mellan kulturens utövare och politiker. Det är grundläggande att konsten skall vara fri. Den skall fredas från politisk klåfingrighet, det vill säga att en armlängds avstånd måste vara en realitet. Staten ska inte gå in och villkora, det vill säga styra, konsten och de fria institutionerna – hur vällovliga dessa ambitioner än är.

Den 10 juni i år presenterade Myndigheten för kulturanalys rapporten Så fri är konsten. Den är en skrämmande läsning om hur det offentliga på olika sätt styr kulturen och konsten på ett vis som bör föranleda kraftfulla förändringar i kulturpolitiken. Den fria konsten och kulturen är bärande delar i vår demokrati och behöver försvaras varje

dag. Varje tendens till direkt och indirekt styrning av dessa måste stävjas. Med beaktande av den aktuella rapporten kan man konstatera att bland annat den statliga bidragsgivningen inkräktar på den konstnärliga friheten på flera problematiska sätt. Frågor som ställs i ansökningsblanketter har styrt konstnärer att utforma sitt arbete till idé och innehåll på visst sätt för att blidka exempelvis Kulturrådet och Filminstitutet inför utbetalning av statliga medel.

Rapporten visar också, genom en enkät, att närmare hälften av de svarande konstnärerna och kulturskaparna någon gång har anpassat sitt konstnärliga innehåll – utan att det enligt dem själva har höjt den konstnärliga kvaliteten – i syfte att öka möjligheterna att tilldelas bidrag. Denna politiska klåfingrighet och indirekta styrning måste få ett slut och vi moderater menar att regeringen skyndsamt måste agera för att så blir fallet.

Regeringen bör bland annat se över regleringsbrev och det statliga uppdraget i syfte att minska den politiska styrningen av konsten och kulturens innehåll. Vi moderater vill också se en mätbar minskning av rapportskyldigheter och annan byråkrati som idag skapar mycket merarbete för kulturutövarna. Den tiden skulle utövarna istället kunna använda för att utveckla sin verksamhet.

Kulturen och konsten har ett egenvärde. Men den ger oss verktyg att utforska vilka vi är som människor men också i vilket sammanhang vi befinner oss och är även en utmärkt väg till social inkludering och för att bryta utanförskap, förbättra integrationen och för att bidra till ett Sverige som håller ihop. Kulturpolitikens huvuduppgift är att ge förutsättningar för att mer konst och kultur skapas, och att mer konst och kultur kan möta en publik, både fysiskt och digitalt.

Detta har samtidigt viktiga funktioner även för andra delar av samhället i form av utbildning och bildning, hälsa, integration och tillväxt. Kultur angår alla. Det är en fråga om både bildning och demokrati. En prioriterad fråga inom kulturpolitiken bör därför vara att skapa ett samhälle där fler känner att de vill verka och kan utvecklas som konstnärer – där fler skapar kultur och där fler kan komma i kontakt med kulturen. De fria konsterna är ett av våra viktigaste medel för att värna yttrandefriheten. Vi ser med stor oro på all sorts radikaliserings och extremism med antidemokratiska förtecken, oavsett om den är religiös eller politisk. Kulturpolitiken kan i dessa sammanhang bidra till ökad dialog och kunskapsspridning och är kittet mellan olika politikområden! Sverige behöver en ny, tidsanpassad och uppdaterad kulturpolitik – en kulturpolitik för 2020-talet. Propositionen ”Tid för kultur” beslutades år 2009, vilket är mer än ett decennium sedan. Därför bör en ny kulturutredning tillsättas. Kulturområdet är, jämfört med andra politikområden, annorlunda avseende vissa förvaltningspolitiska och styrningsmässiga strukturer. Området kännetecknas av särskilda förutsättningar i form av många små myndigheter och en mångfald av verksamhetsformer. Förutom myndigheter finns det ekonomiska föreningar, ideella föreningar, stiftelser och statligt ägda bolag. Dessutom är kulturområdet starkt autonomt för att på så sätt värna demokratins grundläggande principer, som vilar på yttrandefrihetens grund.

Kulturen är en dynamisk kraft med en begränsad statlig budget. Området är inget eget ”stuprör” utan är kittet som håller samman oss människor i vårt samhälle. Vi moderater vill att det görs en översyn av myndighetsstrukturerna inom kultursektorn. Idag är det alldeles för många myndigheter involverade i tillsynen och stödet till kultursektorn. Målet för en översyn och minskning av antalet myndigheter måste vara att en mindre del av budgetmedel går till administration och en större del till utövarna. En mer begriplig och mindre krets av myndigheter kommer också underlätta för den enskilde kulturutövaren och minska hanteringen av rapporter och annan byråkrati. Över tid har

synen på vad kulturpolitiken ska omfatta blivit all mer specifik och snäv och därmed har det politiska breddperspektivet försvagats och i stället skapat onödig och snårig myndighetsutövning och byråkrati för kulturskaparna.

Svensk kulturpolitik handlar om att genom armlängdsprincipen skapa så goda förutsättningar för konstnärligt skapande som möjligt. Konstens innehåll och kvalitet, däremot, ska överlämnas till professionen.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen är en reform som alliansregeringen drev igenom för att skapa ökat utrymme för – och bejaka – regionala prioriteringar och variationer vad gäller kulturlivet. De regioner som ingår i modellen beslutar därför hur det statliga bidraget ska fördelas på regional nivå. Vi värnar kultursamverkansmodellen som i sin helhet har tjänat kulturen väl. Modellen behöver dock, efter mer än tio år, vidareutvecklas och reformeras. Den är ett bra verktyg för att möjliggöra mötet med professionell konst och kultur i hela landet. De regioner som ingår i modellen beslutar därför hur det statliga bidraget ska fördelas på regional nivå.

I samtal med förtroendevalda och kulturskapare, bland annat i Region Kronoberg, framkommer att rollerna inom kultursamverkansmodellen är otydliga. Staten måste tydligt visa tillit och vårda flernivåsamverkan som är syftet med samverkansmodellen. Parallella strukturer äventyrar kulturens infrastruktur där modellen är en väsentlig del för att effektivt använda gemensamma resurser. Dessutom behöver vi förbättra kontaktytorna för kulturinstitutioner och fristående kulturutövare som känner att de saknar dialog med nationella beslutsfattare. Ambitionen är att de resurser som staten tillför ska användas för att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen – men därefter ska den regionala nivån avgöra hur dessa mål bäst uppnås. Det innebär också att regeringen i möjligaste mån bör undvika att kringgå samverkansmodellen och peka ut enskilda verksamheter som ska få statligt stöd. Kultursektorn är väsentligt för besöksnäringen och tillväxten i regionerna. Därför måste nationella tillväxtstrategier innefatta även denna sektor.

Kulturen och kulturskaparens villkor

Kultur finns och finansieras i offentlig, privat och ideell sektor. En modern kulturpolitik inkluderar alla dessa och arbetar för att de skall kunna utvecklas enskilt och tillsammans. I många andra länder finns intressanta avdragsmodeller i skattelagstiftningen. Enligt exempelvis dansk skattelagstiftning kan verksamheter göra avdrag för monetära gåvor till kulturinstitutioner som föregående år mottagit offentligt drifttillskott. Alla skattskyldiga kan dessutom dra av värdet av gåvor i form av konstverk och kultur- och naturhistoriska föremål till sådana kulturinstitutioner. Gåvor kan också ges till nystartade kulturinstitutioner, om det finns en skriftlig ”tillsagn” om drifttillskott från stat eller kommun. Verksamheter som kan göra avdrag för monetära gåvor är: skattepliktiga personer och dödsbon som bedriver yrkesmässig affärsverksamhet; organisationer som är skattepliktiga enligt lagstiftningen. Avdrag får göras för den delen av värdet på gåvan som överstiger 500 DKK. Det finns ingen övre beloppsgräns. För att få göra avdrag finns vissa förbehåll. Gåvan får inte vara förbunden med löfte om någon motprestation. Det får inte heller finnas regleringar som ger givaren

bruksrätt till gåvan fram till sin död. Reglerna gäller kulturinstitutioner i bred bemärkelse. Bland annat omfattas museer, teatrar, biografer, upplevelsecenter, djurparker, kulturhus men däremot inte kyrkor, högskolor, lokalradio och lokal-tv och idrottsorganisationer. Institutionerna bedöms, i detta avseende, efter den verksamhet som är dominerande. Moderaterna understryker vikten av en mångfald av finansiärer samt fria resurser inom kulturpolitiken. Att skapa goda förutsättningar för konsten och kulturen handlar också om att belysa hur kulturpolitiken hänger samman med alla andra politikområden.

Det är inom besöksnäringen flest nya jobb skapas. Detta berör inte minst unga människor som inom denna sektor får sitt första viktiga jobb. Kulturen och även idrotten är motorn i hela denna växande näring. En modern kulturpolitik handlar därför både om att bejaka kulturens egenvärde och dess möjlighet att bidra till jobb och tillväxt.

Regeringen bör därför snarast tillsätta en utredning för att ta fram en modell för skatteavdrag vid gåvor till kulturen med syfte att värna och möjliggöra för en mångfald av finansiärer inom kulturområdet.

Kulturskaparen som entreprenör

Många kulturskapare är också egna företagare. Detta lägger grunden för kulturell mångfald, skapar jobb och tillväxt över hela landet och är en av hörnstenarna i en modern kulturpolitik. Samtidigt är det självklart viktigt att kulturarbetare, oavsett anställningsform, har bra och trygga villkor. Vägen till egenförsörjning är en av våra viktigaste frågor, och då måste också kulturarbetare i större utsträckning kunna leva på sitt skapande. En stor andel av kulturskaparna i Sverige är högutbildade akademiker men det saknas tillräcklig utbildning i entreprenörskap i deras utbildningar. Därför vill vi att en översyn görs av de högre utbildningarna för sektorns yrken med syfte att inkludera företagande som ämne.

Vi moderater ser att regelförenklingar och ett tydligare och lättförståeligt regelverk för samtliga företag gör att fler företag kan startas och fler jobb skapas i vårt land. Regeländringar och förenklingar för samtliga företag kommer också gynna våra kulturutövare på ett positivt sätt. Vi tror också på att satsningar på riktade utbildningar i t.ex. företagsekonomi och kompetensutveckling och satsningar på Ung Företagsamhet (UF) kommer att gynna kulturen.

En stark upphovsrätt spelar också stor roll för professionella kulturskapares villkor, men även för att skydda de kulturella och kreativa näringarna som är en viktig och växande bransch.

Kulturbryggan

Det som idag betraktas som nyskapande kultur kan imorgon komma att vara en etablerad del av vårt gemensamma kulturarv. Villkoren för nyskapande kultur bör därför vara goda. Kulturbryggan skapades av alliansregeringen 2007 för att aktivt stötta nyskapande kultur. Detta är en investering i framtiden som lägger grunden för framtidens svenska konst- och kulturskapande. Erfarenheten visar att riktat stöd för nya konstnärer i början av deras yrkesverksamma gärning är viktigt. Moderaterna värnar Kulturbryggan, och vår ambition är att löpande förbättra och på sikt bygga ut reformen.

Scenkonstallianserna

Scenkonstallianser är en samlande benämning för tre moderna trygghetsnätverk för frilansande inom scenkonstområdet i Sverige: Teateralliansen, Dansalliansen och Musikalliansen. Dessa är viktiga för svenskt kulturliv. Deras långsiktiga förutsättningar att utöka sin verksamhet och anpassas till den moderna tidens krav behöver kontinuerligt förbättras. Riksdagens kulturutskott genomförde senast en utvärdering av scenkonstallianserna år 2012. Den visade att allianserna förbättrat tryggheten för de scenkonstnärer som anställts, men också att det finns utrymme för utveckling. Statens kulturråd har påkallat behovet av en ny utvärdering i detta syfte, och en sådan bör genomföras.

Barn och ungas rätt till kultur

Att tillgängliggöra kultur är för Moderaterna en del av vårt partis övergripande arbete och då inte minst i arbetet för att bryta utanförskap och förbättra integrationen. Stor del av vårt fokus ligger på alla barn och ungdomars rätt till kultur, och vi prioriterar särskilt barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta miljöer. Vi ser att kulturen har att arbeta med att nå barn och unga från grupper som i lägre grad tar del av olika kulturyttringar. Ofta är det i unga år som människors intresse för kultur och konstnärligt skapande bäst kan tillvaratas och stimuleras. Ett levande kulturliv breddar möjligheterna för livslångt lärande och livslånga bildningsresor.

Kommunala kulturskolor och Skapande skola

De kommunala kulturskolorna erbjuder barn och ungdomar en verksamhet som är bred, tillgänglig och av hög kvalitet. Den är därför viktig för tiotusentals barn och ungdomar. Skolornas verksamheter ser olika ut över landet beroende på kommunernas förutsättningar avseende storlek, skattesats och geografiskt läge. Staten bör stötta denna mångfald, men samtidigt understryka att detta är en verksamhet som kommunerna har det yttersta ansvaret för. Att genom statliga bidrag sänka kulturskolornas avgifter är ett både kostsamt och ineffektivt sätt att göra skolorna mer tillgängliga. Det riskerar också att skapa ett system där stat och kommuner i praktiken får ett gemensamt ansvar för kulturskolornas verksamheter. I stället bör statens primära uppgift vara stödjande, t.ex. genom att erbjuda forskning om hur man breddar och fördjupar kulturskolornas verksamheter. Skapande skola når barn och unga i den miljö där de befinner sig dagligen. Barn och ungas tillgång till olika kulturyttringar som att skapa själv eller se god scenkonst, är viktigt, liksom mötet med professionella kulturskapare.

Harmoniserad kultur moms

Skatter – inklusive moms – ska vara rimligt höga, förutsägbara och rättvisa. Detta är idag inte fallet inom kulturområdet. Ett tydligt exempel på differentierade momssatser är teater och konsert i jämförelse med att spela för dansande publik. I grunden tycker vi att all kultur ska omfattas av samma enhetliga kultur moms. Utgångspunkten är att kultur momsen inte ska göra skillnad mellan olika slags konst- eller kulturformer. Dessa frågor behöver initialt kartläggas i syfte att långsiktigt reformera och harmonisera kultursektorns moms- och skattesatser. Denna harmonisering skall ske över tid och med hänsyn till statens finanser. Vi anser att en utredning måste tillsättas för att komma med

förslag på hur en enhetlig kultur moms kan konstrueras samt också förtydliga vilka kulturområden som ska betala den gemensamma kultur moms.

Bevara och utveckla kulturarvet

Kulturarvet, de materiella och immateriella uttrycken för mänsklig påverkan, är sammanhållande och utbildande men långt ifrån statiskt. Det förändras och omformuleras ständigt – vilket ska vara centralt i hur vi i en demokrati betraktar vårt kulturarv. I händerna på icke-demokratiska företeelser, organisationer och länder kan kulturarvsfrågor utgöra ett mycket potent vapen. Det kunde vi se i dåtidens Sovjetunionens omformulering av den ryska historien och dess kulturarv. Det kan vi se även idag med förstörelsen av historiska byggnader, objekt och religiösa platser som Isis systematiskt har ägnat sig åt. Det är därför oerhört viktigt att stå upp för öppenhet, vårda arvet från tidigare generationer och ta ansvar för dem som lever här i dag och för dem som kommer att utgöra vår framtid.

Moderaterna vill i sammanhanget lyfta fram några kulturarvsfrågor i behov av utredning. Det transporthistoriska kulturarvet i form av exempelvis museifartyg, veteranbilar, museijärnvägar och flygplansmuseer är en viktig del av den svenska kulturen och historien. Ideella krafter runt om i landet lägger ned mycket tid på att reparera och underhålla äldre fordon och fartyg eller sköta museiverksamhet. Verksamheterna har dock små ekonomiska marginaler, samtidigt som reparations- och driftskostnaderna ofta är höga och kräver kompetenser som behöver föras vidare till kommande generationer. Äldre motorer måste köras med jämna mellanrum för att bevaras för framtiden varför det är viktigt att försäkra att det även i framtiden finns tillgång på lämpliga bränslen för att driva dessa kulturobjekt. Om äldre motorer inte kan köras regelbundet kommer de inom en ganska snar framtid vara förlorade.

Det har nu gått tre år sedan riksdagen gav regeringen till känna att skyndsamt ta fram en lagstiftning till skydd för det rörliga kulturarvet. Riksantikvarieämbetet har under tiden lagt fram en rapport, bland annat med förslag om ett förstärkt skydd för det motorhistoriska kulturarvet och om en hänsynsregel i kulturmiljölagen med målet att myndigheter ska ta hänsyn till bevarande och användande av motorhistoriska fordon. Dock återstår fortfarande för regeringen att hantera dessa förslag.

Museer för lärande och bildning

Sveriges museer är viktiga för både lärande och bildning, samt som förvaltare av kulturarv och historia. Vi lägger största vikt vid museernas roll som självständiga institutioner. Museernas verksamhet ska präglas av kunskapsuppbyggnad och hög kompetens inom respektive ämnesområde. Offentligt finansierade kulturinstitutioner, såsom museer, ska inte politiseras och styras av ideologiska pekpinnar. De ska självfallet vila på en demokratisk grund, men innehållet ska i så hög utsträckning som möjligt vara fritt. Dagsaktuella politiska strömningar ska inte styra vilka pjäser eller utställningar som genomförs. En alltför omfattande politisk styrning likriktar kulturen och gör den i förlängningen ointressant.

Moderaterna vill inkludera alla museer – statliga, föreningsdrivna, stiftelser, läns museer, enskilda och privata – i det långsiktiga statliga arbetet med Sveriges museer. Vi är bekymrade över att den förda museipolitiken har lagt ett ensidigt fokus på

de statliga museerna och deras uppgift. Ett utökat samarbete mellan de statliga och icke statliga museerna ger många positiva effekter för alla parter. Det är allvarligt att Sverige saknar en immunitetslagstiftning för konstföremål. Den utlånande staten vill veta att de får igen konstföremålen och därför kräver de en lagstiftning som ger immunitet åt konstföremålen. Annars kan de bli föremål för beslag om någon påstår att vederbörande har rätt till föremålen. Ett antal museer har tvingats ställa in utställningar eftersom Sverige fortfarande saknar en immunitetslagstiftning som ger utländska konstverk juridiskt skydd. Därför måste en utredning tillsättas skyndsamt. Det behövs en inkluderande politik som fokuserar på museiväsendets villkor i stort, samt ökad samverkan mellan olika museer. Statliga museer bör också kunna överlåta föremål som gåva till alla museer, oavsett huvudman. Varje museum själv ska, inom ramen för sitt uppdrag, kunna fatta beslut om hur man bäst breddar publiken och når nya grupper. Reformen om fri entré på statliga museer har i första hand gynnat vuxna innerstadsbor och turister. I stället vill vi möjliggöra för våra statliga museer att nå fler grupper över hela landet. I detta avseende bör exempelvis samarbetet mellan skolor och museer vara prioriterat. Den digitala tekniken ger också museerna helt nya möjligheter att nå ut, oavsett dag eller tid på dygnet. Inte minst nu under pandemin har vi sett hur olika museer har funnit olika digitala lösningar för att visa sina samlingar och för att nå publiken. Vi har nog bara sett början på nya sätt att visa upp sina föremål. Museerna måste därför ges goda förutsättningar att arbeta med digitalisering, till exempel genom att det finns möjligheter till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

Konst och arkitektur i ett växande Sverige

Kulturen genomsyrar samhället på olika sätt, och den tar sig också uttryck genom arkitektur och konst i såväl nya bostäder som offentliga rum. Sverige växer snabbt och Boverket uppskattar att 600 000 nya bostäder behöver byggas till år 2025. Det innebär också att nya offentliga rum skapas. För att värna konst och arkitektur i det offentliga rummet bör vi blicka såväl bakåt som framåt. Det är därtill en fråga som bör ses i sammanhang av byggandets generella villkor. Den överenskommelse som finns som säger att kommunerna bör avsätta 1 % av projekteringskostnaderna till konstnärlig gestaltning är viktig och bör spridas ytterligare. De rivningar som skedde under mitten av 1900-talets andra hälft, och därefter framväxten av de så kallade miljonprogrammen, innebar viktiga standardhöjningar i form av till exempel rinnande vatten och minskad trångboddhet för många i vårt land. Samtidigt har erfarenheter från denna era visat att trivsel och trygghet handlar om mer än så. Rivningsvågen gjorde irreversibla avtryck i många svenska städer, och många av ingreppen framstår i efterhand som svårförståeliga. Denna samtidshistoria bör vi dra lärdom av.

Balansgången mellan nytt och gammalt, mellan bevarande och innovation, är sällan enkel. Men de behöver heller inte alltid stå i motsats till varandra. Hänsyn måste också tas till lokala förutsättningar och samhällets olika behov. Staten kan spela en viktig roll i att skapa förutsättningar för arkitekter, konstnärer och andra skapande grupper att samverka när nya bostadsområden växer fram, och att sådan samverkan sker tidigt i processen. Staten kan också föregå med gott exempel när offentliga miljöer utformas genom att på ett tydligt sätt koppla ihop byggande, arkitektur och konstnärskap. I denna strävan är det dock lika viktigt att bejaka den kraft med vilken miljöer kan växa och utvecklas organiskt, genom enskilda människors samlade krafter.

Vid utformningen av nya bostadsområden och offentliga miljöer är det också helt centralt att vårda det kulturarv som finns under jord. För detta ansvarar huvudsakligen Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. Därför är det särskilt viktigt att samverka mellan å ena sidan kommunerna och å andra sidan Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna, fungerar effektivt och att lagstiftningen tillämpas enhetligt.

Exploatering av mark vid byggnation eller utökning av verksamhet innefattar många gånger även arkeologiska utredningar. Dock är ofta kostnaderna för dessa utredningar höga och tiden från ansökan till genomförande många gånger orimligt lång. Eftersom exploatören står för kostnaden vid arkeologiska utgrävningar kan vissa typer av byggnadsprojekt bli onödigt dyra, försenas eller i vissa fall helt utebli. Därför finns det anledning att se över om dagens kostnadsfördelning är den ultimata eller om det finns andra sätt att fördela kostnaderna för de arkeologiska utgrävningarna. Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna om behovet av en översyn av hur kostnadsansvaret fördelas vid arkeologiska utgrävningar.

Moderniserad lag om pliktexemplar

Enligt lagen om pliktexemplar samlas nästintill allt som trycks i Sverige in till Kungliga biblioteket (KB) och de sex andra pliktbiblioteken. Utöver det tryckta materialet och elektroniska dokument samlar KB även in exempelvis film, musik och spel.

Den första pliktlagstiftningen kom till 1661 och var då främst menad som ett instrument för att kunna kontrollera och censurera tryckt material. Idag används den dock för att bevara materialet som vårt samhälles kollektiva minne. Den information som insamlas och bevaras är ovärderlig ur kultur- och forskningssynpunkt.

Dock behöver den nuvarande lagstiftningen ses över. Det kan ifrågasättas om pliktbiblioteken behöver vara så många som sex eller om det skulle räcka med färre pliktbibliotek. Dessutom bör pliktmaterialet kunna insändas och bevaras digitalt. På så sätt skulle materialet tillgängliggöras för fler och säkras för en längre tid framöver. Det har förekommit att material har försvunnit eller på annat sätt otillgängliggjorts. För att undvika att vårt kollektiva minne försvinner bör också en förändring av lagen särskilt beakta säkerhetsaspekten.

Viktor Wärnick (M)

Annicka Engblom (M)

Ann-Britt Åsebol (M)

John Weinerhall (M)

Magnus Stuart (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)